

**НАУКОВИЙ ГУРТОК
КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТУ № 1**

УДК 340.13(44)

Ігор Ігорович Сапейко,

курсант 1 курсу факультету № 2 ХНУВС

Науковий керівник: канд. юрид. наук, доцент Сапейко Л. В.

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕЄСТРАЦІЇ ШЛЮБУ ЗА КОДЕКСОМ
НАПОЛЕОНА**

Французький цивільний кодекс 1804 року або інакше – Кодекс Наполеона (далі – Кодекс) заслужив собі слави не тільки довгою історією свого існування, оскільки зі змінами та доповненнями є чинним і на сьогодні, але й тими ґрунтовними правовими положеннями, які склали його зміст. Серед багатьох нормативних розробок, що увійшли до даного законодавчого акту, привертає увагу особливий порядок реєстрації шлюбу.

В главі III книги I Кодексу, що має назву «Акти про шлюб» (редакція статей від 08.04.1927), було передбачено, що перед укладанням шлюбу посадова особа, яка веде акти цивільного стану, робить публікацію шляхом розміщення об'яви на будинку комуни (адміністративній будівлі округу, який складався з адміністративно-територіальна одиниць – комун).

В цій публікації мали зазначатися прізвища, професії, місця проживання та місця перебування майбутніх чоловіка та дружини, а також місце, де має бути укладений шлюб. Об'ява залишалася прикріпленою до дверей будинку комуни протягом десяти днів. Шлюб не міг бути укладений раніше десятого дня, не включаючи в цей строк день, коли була зроблена публікація.

Якщо виставлення об'яви було перервано до закінчення цього строку, то про це робилася відмітка на об'яві, яка знімалася з дверей будинку комуни. Очевидно, що в цьому випадку мова йшла про відмову чоловіка або жінки від укладення шлюбу. Однак, законодавчі положення не містили уточнень можливих причин та наслідків такої дії, а вони, як уявляється, могли бути різними.

Наприклад, відмова від шлюбу могла виникнути в разі важкої хвороби одного із майбутнього із подружжя або його родичів, тобто з поважних причин. В такому випадку залишалася невідомим – чи можна продовжити строк публікації об'яви в майбутньому, в який спосіб це можливо зробити, чи мала зберігатися об'ява з відміткою в установі комуни тощо.

Якщо шлюб не був звершений протягом року, рахуючи з моменту закінчення строку публікації, то він міг бути звершений лише після нової публікації, яка вчинялася в наведеній вище формі.

Кодекс Наполеона надавав можливість зацікавленим особам пред'явити заперечення проти укладання шлюбу. Таким правом наділялися особи, пов'язані шлюбом з однією із сторін, яка прагнула вступити в інший шлюб; батько, мати, а за їхньої відсутності – дід, баба. Останні могли заперечувати проти шлюбу навіть тоді, коли діти або онуки були повнолітніми. У випадках, зазначених в ст. 174–175 Кодексу, право подавати заперечення на шлюб надавалося й іншим особам та членам сім'ї.

Підстави таких заперечень Кодексом чітко не регламентувалися. Поряд із цим, ст. 176 встановлювала, що після спливу року заперечення припиняють свою дію, однак за потреби їх може бути відновлено. Також, у разі незгоди із запереченнями на шлюб зацікавлена особа могла оскаржувати такі дії в суді.

Акти, що містили заперечення проти шлюбу, мали бути підписані в двох екземплярах (оригінал та копія) особами, що пред'являли ці заперечення, або їх повіреними, яким видавалася спеціальна довіреність. Дані документи передавалися посадовій особі, що вела акти цивільного стану. Ця особа мала поставити свою візу на оригіналі акту, а також, невідкладно записати в реєстрі шлюбів загальний зміст заперечень.

В разі надходження заперечень, посадова особа, що вела акти цивільного стану, не могла зареєструвати шлюб поки не буде наданий акт про зняття заперечень, або ж, як випливає зі змісту ст. 176 Кодексу, поки не пройде один рік від дня подання заперечень.

Разом з тим, Кодекс вимагав надання засвідченого акту про згоду на укладання шлюбу від батьків або діда та бабки майбутнього подружжя, а якщо вони були відсутні – сімейної ради.

В день, зазначений сторонами, після спливу строку публікації, посадова особа, що вела акти цивільного стану, в будинку комуни, в присутності двох свідків із числа родичів або сторонніх осіб зачитувала сторонам надані папери, що стосувалися їх цивільного стану та формальностей, пов'язаних із шлюбом, та пояснювала їхні сімейні права і обов'язки. Крім того, дана особа мала з'ясувати питання стосовно укладення сторонами шлюбного договору.

Водночас, посадова особа комуни мала прийняти від кожної зі сторін заяву про те, що вони бажають обрати один одного за чоловіка і дружину. Вбачається, що ці заяви робилися за традицією в усній формі. Після цього, в ім'я закону проголошувалося, що сторони пов'язані шлюбом. Шлюбна церемонія завершувалася складанням акту про укладання шлюбу. Крім того, про реєстрацію шлюбу робилася відмітка на полях акту про народження кожного з подружжя.

Одержано 20.04.2017

